

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt duo Indices, unus Titulorum initio Operis, alter rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

Titulus XIV. De Clericis pugnantibus in Duello.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75232)

TITULUS XIV.

De Clericis pugnantibus in Duello.

In hoc Titulo, ut saepe aliàs vidimus, Nigrum amplius Rubro est; nam etsi Rubrica solum meminerit de Clericis pugnan-

tibus in Duello, in decursu tamen ad omnes Duellantes fit extensio,

§. I.

De Duelli Natura, Varietate, & prohibitione.

SUMMARIUM.

1. Definitio Duelli.
2. Eius divisio in publicum, & Privatum.
3. Cause, ob quas iniri Duella solent.
4. Sc. Casus, in quibus licetè iniri Duella non possunt.
7. Sc. Casus, in quibus possunt iniri licetè.
12. Sc. An licetè iniri Duellum possit, si illud oblatum sit ab accusatore, vel detractore injusto, qui aliter ab injuria cessare non vult, nisi Duellum invitatus admittat?

15. Sc. Quid si non acceptans propterea non modicum honoris jacturam facturus esset?
21. Sc. Quo Jure prohibita Duella sint?
25. Sc. Quomodo se gerere debeat, & possit provocatus?
28. Utrum illicita sint, Duella etiam non fatalia?
29. Sc. Aut ficta sine animo offendendi?
32. Sc. An in casibus, in quibus Duellum est licitum, licitum quoque sit apponere conditionem, ut nullus ex circumstantibus opem alicui ferat?

QUæritur 1. quid, & quotuplex sit Duellum? **2.** Duellum, sic dictum, quasi duorum sit bellum, dupliciter potest accipi. 1. latè pro certamine inter duas partes quocunque. 2. stricte pro certamine singulari duorum: in quo sensu accipitur in præfenti Rubrica, & Græco nomine *Monomachia* dicitur *can. Monomachiam* 22, *caus. 2. q. 5.* Definiri potest, quòd sit *singularis pugna duorum, inter se suscepta ex conditio. Host. Sum. hic n. 1. Sylv. V. Duellum n. 1. Azor p. 3. l. 2. c. 5. not. 2. Engl. hic n. 1. Pirh. n. 1. König n. 2. Schambog. n. 2. Wiestner n. 1. Reiffentuel n. 1. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 3. n. 102.*

Duellum ita descriptum aliud est Publicum, aliud Privatum. *Publicum* est, quòd iniri certâ formâ, seu solennitate in congressu observata; *Privatum*, in quo talis forma, & solennitas non observatur. *Dessel. Erotem, hic n. 2. König ibid. n. 3. Wiest. n. 2. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 3. n. 103.* Porro Forma, seu Solennitas Duelli publici, seu solennis in eo præcipuè consistit, quòd habeatur loci securitas, quem propterea *Campum Francum* appellant; quòd Litteræ provocatoriæ, seu denuntiationis Chartulæ (vulgò *Cartel*) Adversario mittantur; & denique quòd adhibeantur testes, quos *Patrinos*, & *Secundantes* vocant: proinde illud Duellum, in quo forma ista, & solennitas non observatur, Duellum privatum erit.

Causæ, ob quas Duella, seu Pugnae singulares iniri solent, communiter asseruntur. *R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.*

tur sex. 1. Diremptio belli, sive ejus resolutio in Duellum: quo modo per singularem pugnam cum Goliath Philistæo congressus est David 1. *Reg. 7. v. 40.* & tres Horatii cum totidem Curiatij apud Livium *Hist. Rom. Decad. 1. Libr. 1.* 2. defensio vitæ aut fortunarum, ut quando alicui mors, ædium propriarum incendium &c. intentatur, nisi pugna singulari congregiatur cum eo, qui hæc intentat. 3. ostentatio virium, audaciæ, & peritiæ militaris ad gloriam captandam, aut præbendam spectantibus voluptatem. 4. vindictio, & reparatio injuriæ illatæ, sicut fit, cum quis ulturus injuriam sibi per verba contumeliosa &c. illatam, alterum provocat. 5. veritatis, innocentia, aut Justitiæ manifestatio, vel objecti criminis purgatio. 6. denique defensio proprii honoris amittendi, aut evitatio ignominia, vel infamia aliàs incurrendæ, si Duellum non acceptetur.

Quæritur 2. an, & ex qua causa Duellum licetè iniri possit? *Certum est* 1. non posse acceptari, & offerri Duellum ad ostentationem virium, & peritiæ militaris. *Sylv. V. Duellum q. 1. Azor p. 3. l. 2. c. 5. q. 2. Sayr. clav. Reg. l. 7. c. 13. n. 13. Valent. 2. 2. D. 3. q. 17. p. 1. caus. 5. § 6. Suar. D. 13. de Bello sect. ult. n. 2. Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 12. Palao tr. 6. D. 5. p. 7. n. 5. Becan. de Fid. c. 26. q. 1. n. 1. Vallens. hic n. 4. Engl. n. 1. fin. Pirhing n. 1. Schambog. n. 2. Wiestner n. 6. Reiffent. n. 36. & patet arg. c. felicitis 1. de Torneam.* Ratio clara est, quia utique

que rectæ rationi graviter repugnat, ad finem tam vanum tam atrox, & periculosum remedium adhibere.

2. Similiter non licet suscipere Duellum ad vindicandam injuriam illatam; tum quia ob eventus incertitudinem non est medium proportionatum ad obtinendum finem intentum; tum verò præcipue, quòd vindictam sumere non liceat autoritate privata, sed ad id Judicis officium sit constitutum *l. nullus 14. C. de Judais. Azor. q. 2. cit. Becan. q. 2. n. 1. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5. n. 3. Palao n. 7. Vallens. n. 4. cit. Pirhing n. 1. fin. Wiestn. n. 7. Reiffenstuel n. 37.*

3. Non minus prohibita sunt Duella suscepta ad manifestationem veritatis, innocentiae, aut Justitiæ. *S. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. ad 3. Sylv. V. Duellum q. 1. n. 2. Azor. p. 3. l. 2. c. 5. q. 1. § q. 5. Sanch. l. 2. moral. c. 39. n. 3. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5. pr. § n. 1. § altera causa, Palao p. 7. cit. n. 6. Vivian. in c. 1. b. tit. pr. Fagn. in c. fin. eod. n. 2. § seqq. Gonzal. ibid. n. 11. Pignatell. tom. 9. consult. 88. n. 33. § seqq. Vallens. n. 4. cit. Engl. n. 1. Pirhing n. 1. Schambog. n. 2. Reiffenstuel n. 38. Wiest. n. 8. & patet ex can. Monomachiam 22. caus. 2. q. 5. c. sententiam 9. fin. Ne cleo. vel Monach. c. cum suscepti 1. & c. seq. de purgat. vulg.* Ratio est, quia Duellum non solum superstitiosum, & periculosum, sed etiam fallax, & omnino insufficienti medium est ad veritatem, innocentiam, & causæ Justitiam demonstrandam, cum DEUS assertori veritatis, innocenti, & justam causam foventi non promiserit victoriam; & propterea plerumque fortioribus debiliores, innocentibus nocentes &c. prævaleant.

7. *Contra 1.* licitum est acceptare Duellum, imò etiam ad illud inducere, & provocare, inito pacto inter utramque factionem, ut causa, per prælium decidenda, paucis utrimque pugnaturis, aut duobus decidenda committatur, & ejus partis sit victoria, cujus milites vicerint. *Azor. q. 3. Sanch. n. 16. Laym. n. 3. § tertius. Mendo. l. 3. Jur. Acad. q. 29. Append. de Duell. § 4. § rursus. Pignatell. n. 48. Vallens. n. 6. Zoel. n. 6. Engl. n. 10. Pirhing n. 2. Schambog. n. 3. König n. 6. Wiest. n. 3. Reiffenstuel n. 39.* consultius enim est aliquorum duntaxat, quam omnium militum vitas in periculum occisionis præcipitare. Debent tamen in hujusmodi oblatione, & acceptatione duo hæc observari. 1. ut qui illud offert, vel acceptat, moveat bellum justum; nam bellum injustum, etiam singulare, prohibitum est. 2. ut victoria, aliàs satis certa, per hujusmodi duellum oblatum, vel acceptatum non reddatur dubia; nam si dubia redderetur, etiam bellum justum gerenti duellum non esset

permissum offerre, vel acceptare, quòd illicitum etiam Principi sit Remp. sine causajin majus discrimen adducere. *Wiest. n. 3. cit.*

2. Licitum est militibus acceptare Duellum, seu singulare certamen, sibi oblatum ab hostibus, ut unus contra unum, duo contra duos, decem contra decem &c. inter se utrinque pugnent, si periculum est, ne Duello non acceptato, exercitus bonam existimationem amittat apud hostes, & isti animosiores reddantur, existimantes id certamen regulari ex timiditate; plurimum enim amolito utriusque periculi ad victoriam obtinendam conducit. Ubi autem finis permissus est, ibi etiam permissa sunt media unice necessaria, vel admodum utilia ad consecutionem finis, nisi ista aliunde repugnent alicui virtuti, vel Legi. *Navar. Man. c. 15. n. 28. Azor. p. 3. l. 2. c. 5. q. 3. Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 14. Mendo § rursus cit. Pignatell. tom. 9. consult. 88. n. 47. & alij apud istos.* Duo tamen etiam hoc casu sunt observanda. 1. Ut tale certamen à militibus non inearur autoritate privata, sed publicâ supremorum Ducum utriusque exercitus; quia cædes hominis, ad quam per ejusmodi Duellum devenitur, nunquam licet autoritate privata facta, nisi in defensionem vitæ, & fortunarum. 2. ut hujusmodi Duellum acceptetur non solum ob curiositatem, aut vanam fortitudinis ostentationem; quod ob ejusmodi finem acceptatum intrinsecè malum est secundum dicta n. 4. sed principaliter acceptari debet gratiâ conservandæ bonæ existimationis exercitus apud hostes. *Sanch. Pignat. l. cit.* Manet autem licita acceptatio, ob finem existimationis istius conservandæ facta, etsi hostis Duellum obtulisset causâ solius spectaculi, vel ostentationis, ut moneridem *Sanch. l. cit.*

3. Licita est acceptatio, & oblatio Duelli ad defensionem vitæ, & fortunarum, si alia ratio hæc defendendi non appareat. *Valent. 2. 2. D. 3. q. 17. p. 1. § talis autem, Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 2. Less. l. 2. de Just. c. 9. n. 49. Palao tr. 6. D. 5. p. 7. n. 9. Mastr. D. 11. n. 113. Haun. tom. 1. tr. 2. n. 652. Pignatell. tom. 9. consult. 88. n. 36. Vallens. bic n. 6. Zoel. n. 6. Engl. n. 10. König n. 7. Wiestner n. 5. Reiffenst. n. 19. § duob. seqq.* Ratio est, quia hoc casu acceptatio, & oblatio duelli est potius prælatio minoris mali, quam invitatio ad malum, cum per eam mortis periculum non eligatur absolute, sed periculum alterius mali gravissimi certum commutetur in dubium, & incertum. Ut tamen Duellum hoc casu liceat, necesse est, ut conferatur cum eo, qui hæc mala intentat; nam cum alio iniri duellum etiam ad propriæ vitæ conservationem illicitum est, ut contra *Petr. Navar. l. 2. de resit. c. 3. in*

3. in 2. p. dub. 13. n. 295. Tolet. in Summ. l. 5. c. 6. n. 31. Sanch. l. cit. n. 8. probabilius docent D. Antonin. 3. p. tit. 4. c. ult. S. ult. Tabien. V. Duellum q. 3. n. 4. Sylv. V. eod. n. 3. Palao tr. 7. cit. n. 10. Pignatell. n. 41. Wiefner n. 5. Ratio est, quia effert via ad occisionem innocentis, quem directè occidere nullo modo est licitum. Neque dicas, quòd aggressor medio illo tertio innocente te impetat; nam ille tertius te non impetit, sed tu illum impetis, & aggredieris: atque nequis cum illo pugnare in Duello, ut damnum evites.

4. Licitè acceptat, interveniente autoritate Judicis, Duellum ille, qui per calumniam ab alio coram hoc accusatus, certò, vel probabilissimè prævidet se condemnandum ad mortem, vel membri mutilationem, nisi oblatum sibi Duellum acceptet, modò simul etiam videat, quòd aliter ab iniquo accusatore se liberare nequeat, Azor p. 3. l. 2. c. 5. q. 3. Sayr. Glav. Reg. l. 7. c. 13. n. 15. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5. n. 2. Haun. tom. 1. de J. & J. tr. 2. n. 652. Pirhing hic n. 2. §. secundo, Schambog. ibid. n. 3. Ratio est, quia tali casu innocens se, vitamque suam tantùm defendit ab injuria illata, quod Jure naturæ licitum est. Idem eadem ex ratione dicendum, quando ab iniquo Judice innocens condemnatur, ut vel in duello pugnet, vel mortem subeat; quia tunc potest per incertum duelli periculum certam alioquin mortem, à Judice intentatam effugere, etiam cum detrimento tertii, cum quo pugnaturus est: imò tali casu non fit propriè Duellum, sed defensio, & depulsio injuriæ, Sayr. n. 15. cit. Sanch. n. 4. Laym. n. 1. Pignat. n. 51. Pirh. l. cit. Duæ tamen, ut bene advertit Laym. l. cit. utroque hoc casu observandæ conditiones sunt. 1. ut Duellum inea-tur non causâ veritatis, vel innocentie certo signo demonstrandæ; nam hoc intrinsicè malum est secundum dicta n. 6. nisi fiat ex speciali DEI instinctu: sed solùm intentione se defendendi, & ut acceptans mortem certam periculoso Duello evadat. 2. ut is, contra quem Duello certandum est, nocens sit, & iniqui Judicis tanquam Minister, vel Satelles, ut proinde locum habeat Jus naturale defensionis, tanquam contra aggressorem; nam si alter innocens sit, non apparet, quo Jure Duello congregari cum illo liceat: & hinc casu, quo duo in criminis falsam suspicionem venerunt apud Judicem, & hic optionem iisdem dat, ut vel mortem subeant, vel Duello congregiantur, non possunt conflagere, cum per se, atque intrinsicè malum sit ad innocentis occisionem congregari.

5. Si duo Rei, à Principe, aut Judice condemnati ad mortem sint, & eis ab isto offeratur conditio, ut unus alterum occidat, ea lege, ut qui vicerit, & alterum

præverit, vitæ obtineat veniam, illicitè quidem agit Princeps, aut Judex Duellum hujusmodi offerendo, quòd hujusmodi oblatio speciem quandam crudelitatis habeat: ipsi tamen Rei talem facultatem, à Principe, vel Magistratu sibi factam, licitè acceptare possunt, & exequi, modò non ex odio, sed zelo Justitiæ publicæ, & propriæ vitæ servandæ causâ id faciant. Azor p. 3. l. 2. c. 5. q. 7. Layman. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5. n. 1. dub. 2. Pignat. tom. 9. consult. 88. n. 52. Pirhing hic n. 2. §. tertio, Schambog. ibid. n. 3. Ratio est, quia cum uterque sit reus mortis, unus constituitur in alterum Minister Justitiæ, ut sententiam mortis in eum exequatur: adeoque occidit autoritate publica.

Quæritur 3. an licitè acceptari possit

Duellum, si illud oblatum sit ab accusatore, vel detractore injusto, qui promittit, se cessaturum ab iniqua accusatione, & detractio, si invitatus Duellum admittat, secus, si respuat? Affirmat Palao tr. 6. D. 5. p. 7. n. 13. allegatis alijs. Rationem dat, quia Duellum tali casu sibi oblatum acceptans neque offerenti facit injuriam illum occidendo, cum ipse se tali periculo exposuerit; neque aliunde malè facit suscipiendo duellum oblatum, & procurando occisionem ejus, qui obtulit, cum in defensionem propriam, & ad evitandam injuriam istud faciat. Confirmat: quia si Titius injustè aggredieretur Cajum infamare in platea publica de gravi crimine, neque aliâ viâ vellet desistere, nisi duellum admitteret, vel offerret, possit Cajus illud admittere, vel offerre, ut honorem suum defenderet, & à calumnia se liberaret. Igitur à fortiori poterit, cum apud Judicem ipsum infamare contendit, cum hæc infamatio sit magis publica, & exposita periculo majoris damni.

Sed dicendum cum Pignatell. tom. 12. 9. consult. 88. n. 43. & alijs, non esse licitum in hoc casu acceptare, vel offerre Duellum. Ratio est 1. quia pluribus modis occurri potest, quibus impediatur accusatio, vel detractio, quæ prævidetur futura, e. g. per minas justæ punitionis, præsertim si fiant ab eo, qui potest punire, aut detegendo malignitatem criminantis etiam Judici, vel enervando fidem ipsius, ut nimirum audientes ei non credant, aut aliquo alio modo. 2. si impediri non potuit, ne fieret accusatio, vel detractio, à Judice præparatum habetur præsens remedium, nempe Actio injuriarum; item remedium retorsionis, quo diluitur omnis macula, ex verbis injuriosis illata: quod remedium continet debitam defensionem concessam à Jure naturali l. ut vim 3. ff. de J. & J. habetque locum etiam, quando læsio fit in absentia, modò adhibeatur, quamprimum commodè potest; nam

Fi 3

tunc

tunc censetur in continenti fieri. 3. accedit, quia occidere in vaforem vitæ ideo permiffum est, quia is, dum invadit personam, ejusque vitam, infert damnum irreparabile. Tale damnum non infert accusatio, & destractio, ac quælibet alia injuria verbalis; quia damnum hoc reparari potest aut media satisfatione, aut restitutione famæ, aut defensione apud Judicem.

14 *Ex quo patet ad Rationem Sententiæ oppositæ; dicendum enim, locum hoc casu non esse defensionem per occisionem, quod huic locus non sit, nisi quando damnum, ad quod impediendum defensio hujusmodi adhibetur, aliâ viâ reparari non potest. Ad conf. ex iisdem fundamentis etiam negatur Ant. Neque contrarium probat, quod fama, & vita pari passu ambulent; quia in hoc casu non ambulat pari passu, cum à similitudine discedere rationis diversitas suadeat, quod alia ratio pugnet pro defensione vitæ, quæ non pugnat pro defensione famæ per occisionem.*

15 *Dubium est, utrum non saltem Vir Nobilis, aut miles provocatus ad Duellum, illud acceptare possit, quando videt, se casu, quo istud respueret, non modicam honoris jacturam facturum esse? Videtur hoc casu acceptari licitè. 1. quia videtur esse justa defensio, pro qua cum liceat occidere injustum in vaforem vitæ, & fortunarum, etiam licebit occidere injustum aggressorem famæ, cum ista vitæ æquiparetur. 2. Vir nobilis, aut militaris non tenetur injustum aggressorem vitæ, aut fortunarum fugere, etiam si ita fugiendo vitam salvare possit, si ita fugiendo incurreret existimationem ignaviæ, & timiditatis. Igitur etiam Duellum acceptare poterit, si id recusando pateretur jacturam honoris, & famæ. 3. juxta Statuta Ordinis Equestris S. Jacobi is, qui compertus est, non acceptasse Duellum post provocationem, tanquam ignavus, & indignus ad eum Ordinem non admittitur, ut liquet ex Interrogatorio Informationum ejusdem Ordinis n. 8. & refert Mendo l. 3. Jur. Acad. q. 29. Append. de Duell. §. 3. ¶. secundum. atqui non est credibile, quod Reges Hispaniæ, qui aliàs Decretorum Conciliarium, & Pontificiorum sunt observantissimi, approbaturi, & laturi fuissent talia Statuta, si acceptatio Duelli ex tali causa foret illicita. ergo &c.*

16 *Sed dicendum, acceptationem Duelli etiam hoc casu illicitam. Ita Cajetan. 2. 2. q. 95. art. 8. circ. solution. ad 3. cas. 3. Sor. l. 3. de Just. q. 1. art. 8. Valent. 2. 2. D. 3. q. 17. p. 1. caus. 2. Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 9. Suar. D. 13. de Bello sect. fin. n. 5. Molin. tr. 3. de Just. D. 17. n. 2. Less. l. 2. de Just. c. 9. n. 84. Conink D. 32. dub. 2. n. 8. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5. n. 2.*

concl. 2. Palao tr. 6. D. 5. p. 7. n. 8. Mendo Jur. Acad. l. 3. q. 29. Append. de Duell. §. 4. ¶. censo. Pignatell. tom. 9. consult. 28. n. 28. §. 54. cum seqq. Englic n. 11. König n. 7. Schambog. n. 3. Wiestner n. 10. Reiffenstuel n. 22. §. seqq. & teste P. Wiethner l. cit. plerique alicujus nominis, & nota DD. quibus cum tempore accessit a thontas Apostolica Alexandri VII. qui inter Propositiones à se damnatas Decreto edito 24. Sept. 1665. n. 2. retert hanc, Vir equestris, ad Duellum provocatus, potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

Ratio est, quia acceptatio Duelli ad veri honoris defensionem nec necessarium medium est, nec idoneum. Necessarium non est; quia aliter quis consulere honori suo cum laude potest, si profiteatur, se, licet in reverentiam Legis Divinæ, & Ecclesiasticæ Duellum non acceptet, nihilominus obviaturum provocanti, si ipsum aggredere: quod à multis illustribus, & Militaribus viris cum gloria factum ex Hurtado refert Mendo §. 2. cit. ¶. Id non semel. Idoneum non est; quia Duellum acceptans apud verè cordatos, ac sapientes viros potius existimationem suam amittit, imò ex Decreto Trid. sess. 25. c. 19. de reform. perpetuè infamiæ notam contrahit. Certè fortis non est ille, qui imprudenter, & sine causa in quavis pericula sese conjicit; sic enim etiam furiosi homines laudem fortitudinis plerumque reportarent: sed ille fortis est, qui suppositâ periculi adeundi justâ causâ, ex prudentiâ præscripto periculum non declinat, malens vitæ, si res ferat, quam honestatis amore cedere. In Duello autem, privata auctoritate suscepto est summa iniquitas, adeoque nulla laus fortitudinis esse potest, sed barbara tantum atrocitas, & immanitas. ergo &c.

Excipit P. Reiffenstuel hic n. 31. 18 casum, quando ex oblatione, vel non acceptatione Duelli oblatus, non provocans, aut non acceptans duellum pateretur gravissimum damnum, eò quod ab aliis despectus, & abjectus adeo haberetur, ut nullus cum eo amplius militaret, nec aliquis miles eidem, si Officialis est, amplius pareret, etsi offensus aliâ viâ satisfationem pro injuria habere possit: item si sub privatione Officii ad Duellum acceptandum urgerent ipsi primarii belli Duces; nam hoc casu licet gravissimè peccent Principes, & Belli Duces, qui dum possunt, similem praxim non tollunt, & multo magis, qui positivè concedunt, vel ut Duella fiant, urgent, ipsos tamen, qui ita compelluntur, & urgentur, in hujusmodi casu & culpâ, & poenâ vacare docet, sive Duellum acceptent, sive offerant. Rationem dat, quia in tali casu, ut supponitur,

tur, acceptatio, & oblatio Duelli est absolute necessaria, sicutque justa, & licita defensio famæ, & honorum fortunæ, & æquivalenter etiam vitæ contra injustum aggressorem, puta injuria afficientem, conf. ad oblationem Duelli necessitantem, vel ad Duellum provocantem, adeoque verbis aggredientem &c. igitur sicut pro necessaria defensione vitæ, & honorum fortunæ magni momenti licitum est cum moderamine inculpata tutelæ iniquum aggressorem occidere, ita etiam hoc casu licebit Duellum offerre, & acceptare.

Verum ut ratio ista teste Less, l. 2.

19. c. 9. n. 24. sit speculative probabilis, nondum tamen convincor, ut Exceptioni huic deferam; quia timor perdendi Officium honoratum, amittendi honorem, & existimationem generositatis &c. tanti esse non potest, ut propterea fieri possit aliquid, quod intrinsecè malum est, prout intrinsecè malum est occidere alterum privata autoritate extra casum justæ, & necessariæ defensionis. Atqui non video, quomodo in tali casu oblatio, vel acceptio Duelli habeat rationem defensionis necessariæ. 1. quia qui Duellum offert, non nititur me spoliare meo honore, sed si istius amissio consequatur, per accidens solum consequitur, igitur non apparet, quomodo Duellum offerens sit injustus aggressor. Ubi autem aggressio non est, ibi nec est defensio.

2. defendere seipsum cum moderamine inculpata tutelæ ille duntaxat dicitur, quem alter in vitium aggreditur, nec potest ullo modo vitare certamen, sed tenetur vel minori, vel cum gravi dedecore fugere, aut in vasorem occidere. atqui acceptans duellum hoc casu potest vitare certamen, neque est dedecus hoc vitare, nisi (quod impium est dicere) reservare legem Christi haberetur pro dedecore, igitur non defensor, sed potius aggressor est. 3. non est licitum subdito furari, fornicari &c. etiamsi minuetur eidem Princeps, quod si non furetur &c. accessum ad aulam, vel honoratum officium &c. habiturus non sit. Igitur neque licebit Officiali Bellico acceptare duellum, quamvis ex non acceptance securita sit jactura officii militaris, nisi forte tum, quando provocans ideo principaliter ad duellum provocat, ut eum sciat provocatum esse bonum Christianum, & ideo non acceptatum Duellum, hac viâ ipsum spoliaret Officio suo militari; tunc enim idem dicendum videtur, quod supra n. 9. dictum est de casu, quo acceptatio duelli necessaria est ad tuendam vitam, & bona fortunæ.

Argumenta n. 15. allata facile dissolvi possunt. Ad 1. defensio non datur, ubi non datur offensio, & aggressio. hæc autem in casu dubii abest; nam provocando solum, ut hæctenus ostensum est, non

consentitur aggredi. Ad 2. negatur Suppositum Conf. quia acceptans Duellum potius infamiæ notam incurrit acceptando, eamque effugit recusando. Ad 3. Statuta Ordinis Equestris S. Jacobi ut Mendo l. cit. Resp. 1. notat, solum inquiri præcipiunt, in causam, ex qua provocatus Duellum non accepit; nam si recusavit ex timiditate, merito indignum Ordine suo reputant; non verò quando recusat in reverentiam Legis Divinæ, Ecclesiasticæ modo supra descripto; nam ex ista causa recusantem Duellum Statuta prædicti Ordinis non excludunt.

Quæritur 4. quo Jure Duella prohibita sint? 1. prohibita sunt omnino Jure: Ecclesiastico quidem, prout patet ex toto h. tit. & novissime ex Decreto Trid. sess. 25. c. 19. de Reform. Constit. Pij IV. incipit Ea que edita idib. Nov. 1560. Gregorij XIII. incipit ad tollendam, publicatâ 24. Dec. 1582. Clem. VIII. incipit Illius vices 17. Sept. 1592. ut videre est apud Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 19. Et duob. seqq. & Barbol. de Offic. Episc. alleg. 50. n. 120. Deinde Civili, ut patet ex l. un. c. de Gladiat. cujus dispositio, etsi videatur loqui tantum de congregantibus in ludo Gladiatorum, vel qui operas suas locabant, ut cum bestiis decertarent, tamen etiam duellantes comprehendit, post Bartolum, & alios Interpp. volunt Castilio tr. de Duello proam. n. 27. Ferret. tr. de Duell. n. 35. Bocet. de Duell. n. 2. Brunnem. in l. un. cit. n. 2. Wiesel. hic n. 11. Denique Jure Divino, Et naturali; nam maximam iniquitatem Duella hujusmodi privata continent, ob multiplicem injuriam, quæ in eorum oblatione, & acceptance committitur.

Et provocans quidem contra Justitiam peccat tripliciter, 1. Injuriam infert DEO, dum vitam tam propriam, quam alienam, cujus dominium unice apud DEUM est, manifesto mortis temporalis, & æternæ periculo subjicit, & audeat favere in rem, dominio solius DEI subjectam. 2. Infert injuriam provocato; nam etsi iste non sit dominus vitæ suæ, habet tamen jus custodiæ, de quo jure provocans vult provocatum dejicere, dum se ad occidendum ipsum in duello accingit. 3. Infert injuriam Reip. dum sibi in propria causa assumit personam Judicis, & contra victorem honoris, aut famæ, non adito Judice competente, nec discussis causæ meritis, privata autoritate penam gladii decernit, quam decernere solus Magistratus potest; ad hoc enim gladium portat, ut Apostolus pronuntiavit.

Provocati Duellum sibi oblatum acceptantis minor quidem malitia, & culpa est, quod non suo impetu in hoc barathrum ruat, sed quasi tractus ab alio, culpæ tamen, & injustitiæ non dissimilis reus est.

est. 1. in Deum, cujus bonis vastandis se accingit, invito Domino. 2. in Remp. cujus præcepta spernit, & potestatem negligit. 3. in provocantem, quem vitâ, si facultas suppetat, privare aggredditur. *Neque obstat*, quod provocans eo ipso, cum alterum ad Duellum prolicat, videatur potestatem ei facere vitæ, si possit, adimendæ; nam cum jus custodiæ, quam quisque homo circa vitam suam habet, inabdicabile sit, adhuc jus istud lædit, qui provocatus pugnat, & interimit.

Præterea tam provocans per Duelli oblationem, quam provocatus per ejus acceptationem gravissimè peccat contra Charitatem proximo debitam; nam Duellum omnibus simul bonis evertit hominem. 1. bono vitæ, quam impetit. 2. bonis fortunæ, quorum dominium vitam pro fundamento habet. 3. bono famæ, cujus jus in defunctis quoque superstes est, & per Duellum impeditur; dum juxta Leges, & Canones infamem etiam occisum reddit. 4. denique bonis animæ, dum gravissimo peccato, & occisum insuper æterno adstringit supplicio.

24 Quæritur 5. quomodo se gerere debeat, & possit provocatus ad Duellum, ut simul honorem, & existimationem suam salvet, & in Leges Divinas, SS. Canones, aliasque Leges, Duellum vetantes non impingat? 1. potest dicere provocanti: *acceptare Duellum, ad quod me provocas, & exire in locum ex condito ad bellandum inter duos, non est hominis Christiani, & obedientis Legi DEI, & Ecclesie; ego ita volo habere nomen viri fortis, ut simul nomen boni Christiani non amittam: hinc quamvis in reverentiam Ecclesiarum, & Divinarum Legum Duellum, à te mihi oblatum, non acceptem, paratus tamen sum, ubicunque me aggressurus fueris, & si etiam nunc velis, vim vi repellere, meque defendere.* Mendo l. 3. Jur. Acad. q. 29. *Append. de Duell. §. 2. 7. rursus.* Similia habet Pignatell. tom. 9. consult. 88. n. 31.

26 2. Potest ad Duellum provocatus ad sua negotia peragenda armatus incedere, quantum ad se defendendum contra vim à provocante inferendam necessarium est, ac si esset cum inimico pugnaturus, dummodo non accedat ad locum Duelli conductum, neque per loca, in quibus certò scit se obvium habiturum provocantem. Pignatell. Consult. cit. n. 62. Ratio est, quia non tenetur relinquere illas actiones, quas sine suo notabili damno præterire non valet, quamvis ex illis alius occasionem suæ ruinæ sit accepturus: & armare se hac occasione, non est peccatum, sed potius prudentia, dum scit non sine periculo se incedere, ut ita tueri se possit, quando provocans pugnare ipsum coegerit.

3. Juxta aliquos potest provocatus exire in campum, in quo destinatum est Duellum; quia talis egressus est actio indifferens, & qui sic egreditur, solum contendit, ut agnoscat ipsum non esse ignavum; nec obesse videtur, quòd hoc modo fit causa invasionis, quæ à provocante fiet; quia hujus non est causa per se, sed per accidens tantum: unde sicut scemina non peccat, si in publicum absque intentione prava exeat concinnè ornata quamvis credat, aliquem eam aspiciendo peccaturum, ita nec peccabit provocatus egrediendo ad locum Duelli. Sed tenenda est negativa, quam cum Pignatell. l. cit. defendit Mendo *Append. cit. §. 4. 7. denique.* quia etsi egressus iste secundum se sit actio indifferens, in his tamen circumstantiis, ubi conjunctus est cum periculo mutuarum cædum, indifferens esse cessat: & hujus periculi ipse egrediens est causa non per accidens tantum, sed per se; quia semel designato campo, & indicto Duello, hic effectus habet moralem connexionem cum eo exitu: Hinc paritas non est cum foemina egressu, & ornata, si hic, ut fieri debet, ponatur esse indifferens.

Quæritur 6. utrum illicita solida sint Duella, quæ omnino fatalia sunt, & ea conditione, atque intentione inita, ut non desistatur, donec alter prostratus jaceat; an verò etiam, quæ ineuntur ea lege, inter duellantes, & Patrinos posita, ut primum alteruter vulneratus fuerit, aut certus ictuum, atque congressuum numerus factus, dirimatur certamen? 1. etiam hoc secundo modo initum Duellum esse illicitum, prout patet ex *Bulla Clementis VIII. incipit Illius vices, §. 5.* ubi Censuræ & pænæ omnes, quæ in Duellantes à Jure latæ sunt, etiam ad hæc duella extenduntur, König hic n. 12.

Majus dubium est de alio genere Duelli ficti, quando amici duellantium rem ita disponunt, ut illi animum non habeant sese vulnerandi, aut lædendi, sed ut legibus Duelli fiat satis, ad pugnam loco, & tempore destinato exeant, gladios evaginent, illisque leviter rixentur, donec amici spectatores accedant, eosque dirimant? Pignatell. tom. 9. consult. 88. n. 92. citatis pro se Dian. p. 3. tr. 6. miscell. 2. ref. 1. & p. 7. tr. 11. miscell. 2. ref. 44. n. 8. Trullench. in Decal. tom. 2. l. 5. c. 2. dub. 13. n. 22. contendit, istos, quamvis in foro externo præsumantur verum Duellum committere, in foro interno tamen Excommunicationem, in Duellantes latam effugere: quæ sententia, si vera esset, valde favorabilis foret militibus, eorumque Officialibus, & Ducibus, dum ab aliis ad Duellum provocantur, & comparisonem negare non possunt sine periculo, ne pro ignavis habeantur, & sic paritio:

ritionem apud milites sibi subiectos cum ex-
30 limatione perdant.

Verùm hæc Sententia non videtur
fatis convenire cum textu *Bulle Clementine*
cit. ubi poenæ, Decreta, & Constitutio-
nes, contra Duellantes latæ, extenduntur
etiam ad Duella non fatalia.

Respondere
quidem ad hoc *Pignatellus* possit, hoc textu
tantùm comprehendi illos, qui animo of-
fendendi, vel saltem sine pacto, aut in-
tentione mutua de non lædendo invicem
insinuata congregiuntur, conf. incerti sunt,
an non unus ex determinatis ictibus lethali-
bus futurus sit: non verò comprehendi illos,
qui de intentione, invicem insinuata,
præcisè honorem defendere, indèque ali-
quos ictus simulare, nullo modo autem
invicem lædere volunt.

31 An autem responsio ista satisfaciat
intentioni Pontificis, dubitat P. Reiffen-
stuel *hic n. 16.* Interim verò etiam tale
Duellum illicitum esse cum Peregrino *de*
Duell. q. 24. docet *Mendo l. 3. Jur. Acad.*
q. 29. Append. de Duell. S. 4. v. datur
etiam: idque ex duplici ratione. I.
quia sic duellantes intendunt, ut omnes si-
bi suadeant, se commississe verum Duellum;
nam si scirent, fuisse fictum, nihil pro-
desset ad conservandum honorem, quin po-
tius obesset. Igitur intendunt præbere
scandalum scientibus, duellum patratum
fuisse contra Leges Divinas, Ecclesiasticas,
& Civiles, indèque exemplum pravum ad
Leges huiusmodi proterendos exhibent.
2. finis adæquatus Legum Ecclesiastica-
rum, duella prohibentium, non est tan-
tùm impedire cædes, sed etiam tollere usum
detestabilem Duellorum: & finis iste non
obtineretur, si liceret huiusmodi Duella
ficta, quæ respectu omnium (si amicos
rei confcios excipias) habent speciem veri
Duelli. Ergo etiam hæc per Leges Eccle-
siasticas sunt prohibita. Neque dici po-
test, has Leges non obligare in conscientia;
nam Leges humanæ in conscientia ob-

ligant, quando noscitur, Legislatorem illas
protulisse animo obligandi: hic verò ex fi-
ne colligitur.

Quæritur 7. an in casibus, in quibus³²
Duellum est licitum, licitum quoque sit
conditionem apponere, ut nullus ex cir-
cumstantibus opem alicui ferat? Videtur
esse contra Charitatem succumbenti non
succurrere, utpote qui in extremo vitæ pe-
riculo est, nisi eidem succurratur.

Sed distinguendum est cum P.³³
Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 17. nam casu,
quo bellum commune resolvitur in duel-
lum, ex pacto, ut illa pars habeatur vi-
ctrix, cuius miles, aut milites in Duello
vicerunt, secundum dicta *n. 7.* neutrius
factionis militi succumbenti tenentur cir-
cumstantes succurrere, imò tenentur non
succurrere, etiam conditione illa non ex-
pressa; semper enim tacitè includitur in eo
pacto. *Proceditque hoc*, ut vult *Sanch. l.*
cit. etiam si succumberet miles pugnans pro
parte, habente causam bellandi justam;
quia bonum commune, quod in omnibus
præferendum est, postulat fidem ser-
vari hostibus, maximè in rebus ad bellum
attinentibus.

At si Duellum sit privatum, ad de-³⁴
fensionem vitæ, vel rerum innocentiæ a per-
sonis privatis susceptum, interest, an no-
cens succumbat, an verò innocens. Si
prior, & cum succumbere se advertit,
adhuc à vexatione injusta non vult desi-
stere, tenentur circumstantes illi succum-
benti opem non ferre; nam ex parte il-
lius Duellum est injustum, & illi succur-
rere esset cooperari peccato alterius. Si
posterior, circumstantes tenentur illi suc-
currere, non obstante ea conditione adje-
cta, ut nullus ex circumstantibus opem
succumbenti ferat; quia ex parte inno-
centis duellum est justum, conf. illicita est
conditio, quæ contra Jus naturale obte-
ritur innocens. *Pignatell. tom. 9.*

consult. 88. n. 49.

S U M M A R I U M.

34. Pœna Duellantium Jure Civili.
 35. Pœna eorundem Jure Canonico antiquo.
 36. Et Jure novo Trid.
 37. Has confirmavit, & extendit Pius IV.
 38. Gregorius XIII.
 39. Et Clemens VIII.
 40. Quid circa Pœnas istas possit Episcopus, & alii privilegiati?
 41. An incurrantur à Duellantibus in Germania?
 42. Sc. Requisita, ut pœna hæc incurrantur.
 47. Sc. Quando Princeps, qui locum ad Duellum concedit, excusetur ab Excommunicatione?
 49. Quid requiratur, ut pœnas istas incurrant Spectatores, & comitantes ad Duellum?
 50. Sc. Quando ab ijs excusetur consulens Duellum?
 53. Sc. Utrum eadem pœnae sint latae Sententiae, an ferendae?
 55. Sc. An requiratur Sententia Judicis, ut morientii in Duello denegetur Sepultura Ecclesiastica?
 59. Sc. An eâ privetur occubens ex Duello, quando decessit poenitens?
34. **Q**uæritur 1. quæ sint pœnae illicitè Duellantium? *v.* Jure Civili, si alteri Duellantium ceciderit, ratione Pœnae Criminalistæ communiter distinguunt inter provocantem, & provocatum; nam si provocans occiderit provocatum, puniendus est pœnâ ordinariâ Legis Corneliæ, nempe gladii. At si provocatus interfecerit provocantem, mitius, & extra ordinem puniri solet, ex ratione, quòd ignoscendum sit ei, qui provocatus se ulcisci voluit *l. qui cum major 14. §. si libertus 6. ff. de Bon. libert. & provocatus semper Jura taveant, cum difficillimum sit injuriato dolorem temperare l. Græbus 4. C. ad Leg. Jul. de Adult. Clar. §. fin. q. 60. n. 18. Gaill. l. 2. obs. 110. n. 15. König hic n. 21.*
- Jure Canonico communi antiquo
 35. in Clericum, si Duellum ineat, duplex statuta pœna est. 1. jubetur deponi *c. porro 1. h. tit.* vel ut communiter tertium istum Interpretes intelligunt, ab Officio, & Beneficio perpetuò suspendi, quamvis si mors, aut mutilatio secuta non sit, eo Jure quoad hoc dispensare possit Episcopus. *Suar. D. 31. de Censur. sect. 4. n. 48. Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 18. Wagnereck in c. 1. cit. not. 1. Pignatell. tom. 9. consult. 88. n. 70. Zoef. hic n. 4. Honor. n. 3. Pirhing n. 5. Schambog, n. 4.* 2. si in eo Clericus, per se, vel per alium pugnans, aliquem mutilet, vel occidat, contrahit Irregularitatem *can. si quis viduam 8. dist. 50. c. fin. b. tit. & c. fin. de Homicid. in 6. Hofst. Summ. hic n. 2. & 3. Fagn. in c. fin. h. tit. n. 1. Vivian. ibid. in Notion. Barbof. n. 1. Wagnereck ibid. in Exeg. Vallens. hic n. 3. Zoef. n. 3. Honor. n. 3. König n. 16. Schambog, n. 4.*
- Novissimo Jure Trid. *sess. 25. c. 19. de Reform.* ampliores constitutæ sunt pœnae. Nam 1. Domini temporales, qui duellantibus locum in terris suis concedunt, incurrunr Excommunicationem latae sententiae, & si locum ejusmodi, Castrum, aut Civitatem, in quo Duellum fieri permiserint, obtineant ab Ecclesia, privantur ejus Jurisdictione, & dominio; si verò in feudum illud obtineant ab alio domino directo, istud ad hunc revertitur. 2. Pugnantes in Duello, & eorum Patrimi incurrunr pœnam Excommunicationis, prescriptionis bonorum suorum omnium, ac perpetuæ infamiae, & si in duello adversarium suum occiderint, ut Homicidæ, juxta SS. Canones, puniri debent; si verò in ipso conflictu decesserint, privantur Ecclesiasticâ sepulturâ, 3. illi denique, qui consilium in causa Duelli tam in Jure, quam facto dederint, aut alia quacunque ratione ad id quemquam suaserint, nec non spectatores, Excommunicationis, ac perpetuæ maledictionis vinculo adstringuntur.
- Eandem Concilii Constitutionem se-37
 quentes Pontifices per suas Bullas non solum approbârunt, sed etiam ampliârunt. Ita enim Pius IV. in Bulla incipit *Ea quæ* addit alias pœnas, contra Clericos quidem privationis Beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, contra omnes autem pœnas criminis lætæ Majestatis, carceris, inhabilitatis ad testamentum faciendum, & alias similes, quas extendit etiam ad eos, qui chartas provocatorias subscribunt, affigunt, publicant, vel quomodolibet ad Duellum concurrunt. *Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 19. Gonzal. in c. fin. b. tit. n. 10. Pignatell. tom. 9. conf. 88. n. 72. Engl. hic n. 3. König n. 18. Reiffenstuel n. 5.*
- Gregorius XIII. in Bulla incipit *Ad tollendam* extendit Decretum Trid. etiam ad Duella privata, statuitque, ut omnes, qui ex conducto, statuto tempore, & in loco convento Duellum commiserint, etiam si nulli Patrimi, aut Socii ad id vocati fuerint, nec

nec loci securitas habita, nec provocatio: Litera præcesserint, eadem Excommunicatione, & poenis in *Trid.* contentis ligentur: quibus etiam voluit subjacere Dominos locorum, hæc privata Duella permittentes, & omnes mandantes, instigantes, auxilium, vel consilium dantes, equum, arma, pecuniam, comæatum, & alia subsidia scienter subministrantes, item ex proposito spectatores, aut socios se præbentes, etiam si illi, qui ad locum destinatum pugnaturi accesserint, impediti pugnam non commiserint, si per ipsos non steterit, quo minus illa committatur.

Denique *Clemens VIII.* in *Bulla* incipit *Illius vices* confirmat, declarat, & extendit supra dictas Constitutiones, ut locum habeant ubique terrarum, etiam circa milites, ex privata inimicitia inter se duellantes, eorumque Duces talia Duella permittentes: ipsas autem Civitates, Oppida, Castra, vel loca, in quorum territorio id facinus, scientibus, & non contradicentibus Dominis, Magistratibus &c. commissum est, Interdicto Ecclesiastico supponit: cuius, uti & Excommunicationis propterea incurse absolutionem reservat Sedi Apostolicæ. *Sanch. c. 39. cit. n. 21. Correa Ideâ Consil. D. 5. n. 1029. Engl hic n. 5. König ibid. n. 18.*

Potest tamen Episcopus ab Excommunicatione ista absolovere, si occulta est, virtute *Trid.* Palao *tr. 6. D. 5. p. 7. n. 19. Correa l. cit. & alii apud istos.* Item virtute Bullæ cruciatæ poterit Confessarius electus ab hac Excommunicatione absolovere semel in vita, & semel in morte; quia, exclusa Hæresi, omnes aliæ Censuræ conceduntur: neque est verisimile Pontificem voluisse supra dictum privilegium limitare. Palao *n. 19. cit. fin.* Similiter ab Excommunicatione ista, sicut ab aliis casibus, & Censuris Sedi Apostolicæ reservatis, ex Declaratione Clementis VIII, Pont. ut ex Comitolo, & *Reginaldo* refert Laym, *l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5. n. 4. §. sed hoc*; per privilegia sua extra Italiam absolovere possunt Confessarii Ordinum Mendicantium.

Imò idem Laym, *n. 4. cit. §. potest* seu ob ignorantiam, seu quia Constitutiones istæ secundum sensum hæcenus relatum promulgatæ, & in usum deductæ non sunt, existimat, Germanos, aliósque Septentrionales populos iisdem Constitutionibus non ligari: quod concedi fortè potest quoad poenas temporales, puta proserptionis, privationis Jurisdictionis, & infamiz, & fortè etiam quoad reservationem Excommunicationis, maxime ubi mors non fuerit secuta; nam quoad poenas Spirituales, puta Excommunicationis, privationis Sepulturæ, Beneficiorum, item inhabilitatis ad illa &c. dictas Constitutiones etiam in Germania receptas esse, non est, qui dubitet, nisi quoddam nonnunquam aliqui ob ignorantiam excusentur à Censura in foro interno. *König hic n. 19. Reiffenstuel ibid. n. 41. §. 42.*

Quæritur 2. quid requiratur, ut poenæ relatæ incurrantur à provocantibus, & acceptantibus Duellum? R. 1. requiritur, ut pugna inter provocantem, & provocatum actu ipso conferatur; nam si solum se provocaverint, aut etiam tempore, & loco constituto comparuerint, pugna autem non congregiantur, poenas istas non contrahunt, ut contra *Filiuc. tr. 29. c. 8. n. 170. §. 176. Peregrin. de Duell. q. 4. n. 5. §. 7. item q. 41. n. 2. §. 4. Floron. de Duell. c. 1. §. 1. n. 3. §. c. 3. §. 1. n. 14. Pignatell. tom. 2. consil. 88. à n. 94. probabiliter docent Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 28. Scortia in Bull. Pont. Epit. 155. theor. 392. Hurtad. 2. 2. D. 170. sect. 21. §. 190. Fagund. in Decal. l. 5. c. 8. n. 29. Diana p. 2. tr. 16. miscell. 2. ref. 53. alias 55. & p. 3. tr. 6. miscell. 2. resol. 1. n. 8. & p. 5. tr. 14. misc. 2. ref. 102. Barbof. in c. 1. b. tit. n. 4. Wagnereck ibid. not. 2. Engl hic n. 7. fin. Pirhing n. 5. not. 2. fin. König n. 13. Wiestner n. 15. Ratio est, quia in Decreto *Trid.* & *Constit. cit.* poenæ illæ solum feruntur in provocantem, & provocatum, qui pugnam, vel *Monomachiam* commiserint. ergo &c. Aliter se res habet cum Patris, eorumque Socijs; hos enim Pontifex Excommunicationi subiecit, etsi pugna, quam promoveri conati sunt, non sit secuta. *Sanch. c. 39. cit. n. 31. Theaur. de Pen. Eccl. V. Duellum c. 4. n. 1. pr. Mendo l. 3. Jur. Acad. q. 29. n. 311. Wiestner hic n. 16.**

2. Ut Duellum fiat ex condicito, i. e. ex pacto, & conventionem, ut patet ex *Constit. Gregor. XIII. cit. ibi in loco convento.* Hinc poenæ duellantium non contrahuntur ab illis, qui in loco aliquo ad pugnam minus apto, v. g. in Ecclesia, in Principis, aut Magnatis residentia, vel etiam in domo privata, aut ejus hypocausto contendere, & rixari incipiunt, & unus alterum sine, vel cum determinatione loci, v. g. plateæ, vel prati provocat, dicendo: *Veni foras; vel exeamus, & pugnemus gladio; aut egredere mecum in plateam, vel in pratum &c.* modò durante calore iracundiæ, aut vindictæ nullo morali intervallo mediante, statim ad locum pugnae progrediantur, & dimicent. *Sanch. c. 39. n. 28. Pignatell. consil. 88. n. 87. König hic n. 10. Reiffenstuel ibid. n. 11. Ratio est, quia si provocatio, & pugna in uno continuo ex subito iræ calore procedunt, non sunt duæ, sed una moraliter actio, nec videtur esse pugna ex condicito; conf. nec Duellum propriè dictum, sed potius rixa.*

3. Ut

¶ g 2

3. Ut

R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

41 3. Ut pugna sit in ita statuto loco, & tempore, prout iterum patet ex *Constit. cit.* ibi *Statuto tempore, & in loco convento*: quod utrumque, ut cum aliis notat P. Reiffenstuel *hic n. 9.* ad eod necessarium est, ut si solus condicatur locus, & non tempus, vel tempus, & non locus, Duellum propriè dictum non sit, ac propterea nec pœnis, contra Duellantes statutis, subiectum. Atque hinc à pœnis istis liberi sunt, qui ex impatientia injuriæ sibi illatæ, aut ad occursum suum, cum antea jam essent inimici, se invicem provocant, & statim congregiuntur. Sanch. *c. 39. n. 28.* Palao *tr. 6. D. 5. p. 7. n. 18.* Pignatell. *consult. 88. cit. n. 88.* Vallent. *hic n. 5.* Engl *n. 7.* König *n. 10.* Wiest. *n. 14.* Reiffenst. *n. 10.* Magnif. P. Schmierg. *2. de Delict. c. 3. n. 102.* Idem dicendum, quando quis armis destitutus, cum altero contendens, adit domum ad capiendum enssem, ac rediens cum Adversario suo confligit, eumque occidit; quia neutro casu fit pugna ex condicito, statuto loco, & tempore. igitur non Duellum propriè dictum, sed rixa est. Aliud esset, si quis injuriam inferenti, aut inermi inimico diceret: *Assume arma, & hoc loco te expecto*; vel *Exeamus ad talem, vel talem locum, & ibi congregiamur*; nam hi incurrerent duellantium pœnas, utpote pugnam inuenies ex pravia conventionem, & statuto loco, ac tempore.

45 4. Ut pugna conferatur tali armorum genere, ac colligendi modo, ut duellantibus probabile periculum mortis nullum immineat. Qua de causa, si mulieres inter se verbis, aut evulsione capillorum altertercentur, aut viri pugnis, virgâ, vel levi baculo congregiantur, duellum non erit, nec Duellantium incurrerentur pœnæ, etsi aliquando mors per accidens subsequatur. Fill. *tr. 15. c. 5. q. 5. n. 107.* Dian. *p. 3. tr. 6. Miscell. 2. resol. 1. & p. 7. tr. 11. misc. 2. resol. 44. n. 8.* Pignat. *consult. 88. cit. n. 92.* Engl *hic n. 7.* König *n. 12.* Reiffenstuel *n. 12.* & 13. Ratio est, quia Duellum sub tam gravibus pœnis prohibetur, ob grave periculum mortis, mutilationis, aut vulneris, indeque subsequenti ruinæ animarum, ut colligitur ex *c. felicitis 1. de Torneam, & Trid. sess. 25. c. 19. de reform.*

46 5. Ut Duellantes spontè inter se pugnent; nam si ob necessitatem, quam alteruter evitare non potuit, cum aggressore coactus congregitur ad vitam propriam defendendam, congregitur licitè, & sine peccato, conf. pœnæ locus non est. Idem dicendum de omnibus casibus, quibus licitum est acceptare, vel offerre Duellum: quos retuli à n. 7.

47 Quæritur 3. quando Princeps, qui locum ad Duellum concedit, excusetur ab

Excommunicatione, propter hoc à *Trid. & Const. Pont. cit.* statuta? *¶* duplex maxime affertur casus. 1. quando locum ad Duellum dat solum Infidelibus; quia *Trid.* expressè dicit, *Inter Christianos*, Sanch. *l. 2. mor. c. 39. n. 29.* Palao *tr. 6. D. 5. p. 7. n. 20.* Correa *Ideâ Consil. n. 1032.* Ob eandem rationem nonnulli, quorum sententiam Correa *l. cit.* probabilem esse iudicat, putant, eandem Excommunicationem etiam non incursum Principem, qui concedit in terris suis locum Christiano ad Duellum cum Infideli; quia *Trid.* exprimit *inter Christianos*; tale autem Duellum non est inter Christianos, cum unus duellantium sit Infidelis. igitur cum Lex ista pœnalis sit, ad hunc casum extendi non debet. Sed contrarium docent Sanch. & Palao *l. cit.*

2. Excusetur Princeps à supra dicta Excommunicatione, & pœnis, quando justam habet causam permittendi Duellum; quia cum ista permissio licita sit, non cadit sub pœnam. Possè autem aliquando adesse causam, quæ permissionem istam honestet, non videtur posse dubitari, cum sæpe occurrat occasio permittendi aliqua minor mala, ut evitentur majora. Sanchez *n. 30.* Palao *n. 20. cit.*

Quæritur 4. quid requiratur, ut prædictas duellantium pœnas incurrant Spectatores, & comitantes ad Duellum? *¶* necesse esse, ut id faciant ex proposito, sive data opera, & Duellum quasi approbent, prout patet ex *Const. Greg. XIII. cit.* Hinc has pœnas non incurrunt 1. qui casu solum veniunt ad locum pugnæ, ibique etiam curiosi expectantes manent; quia Pontifex laudatus in *Const.* sua addidit *Ex proposito spectatores*: quales isti non sunt. 2. qui ex ædium suarum fenestris, aut januis, præsertim ex quo observari à duellantibus non facillè possunt, congregientes spectant; quia sunt quasi non præsentés. 3. qui duellantes solum comitantur animo pugnæ, vel congestus impediendi; quia talis comitatus laudabilis est, & fortè ex obligatione suscipiendus. igitur non debet affici pœna, sed præmio. Sanch. *c. 39. n. 31.* Palao *n. 20. cit.* Mendo *q. 29. cit. n. 312.* Pignat. *consult. 88. n. 150.* & 2. sequ. Zoel. *hic n. 5.* Wiestner *n. 17.* Reiffenstuel *n. 46.*

Dubium est de consulentibus Duellum, quando isti excusentur ab istis pœnis? *¶* consulens ab his pœnis excusatur 1. si ante Duellum, vel saltem ante provocationem ad istud efficaciter revocavit consilium, faciendo, quantum potuit, ne provocatio sequeretur; nam hoc casu, si adhuc Duellum sequatur, non ex consilio, sed ex prava voluntate duellantis sequitur, ut probabiliter docet Bonacin. *tr. de Excomm. D. 2. q. 6. p. 1. n. 35.* Peregr. *de Duell. q. 29.* Dian. *p. 6. tr. 6. misc.*

misc. 1. ref. 21. n. 4. Pignat. tom. 9. consult. 88. n. 98. § 59. probabilis tamen non excusari putat Correa Ideâ Consil. Disp. 9. n. 2472. cum aliis.

2. si is, cui consilium datum est, ante dationem consilii jam aliunde erat determinatus ad duellandum; quia consulens non ligatur Censurâ, nisi verè influat in effectum prohibitum sub Censura, ut cum *Navar. Avil. & Bonacin.* supponit Pignatell. *l. cit. n. 100.* contrarium tamen cum aliis sentiente *Correa n. 2477.* quando autem quis jam ante fuit determinatus ad duellandum, consilium non influat, ergo &c. Excipitur, si consulens consilio suo confirmaret voluntatem illius, & faceret, ut liberius, & libentius provocaret, & iniret Duellum; tunc enim consilium jam haberet influxum suum, consulens Censuram incurreret, Pignatell. *l. cit. cum Vasquez & Bonacina.*

3. si consulens, quia non potest consilio suo, vel autoritate impedire aliunde jam determinatum ad duellum usque ad mortem, ut illud intermittat, eidem consulat, ut pugnet tantum usque ad primum sanguinem; quia hoc est minus malum consulere, atqui non peccat, qui consulit minus malum parato majus committere, ut docent *Sanch. l. 7. mor. D. 11. n. 15. Vasq. opusc. de Scandal. q. 1. dub. 1. n. 9. & SS. PP. autoritate, ac rationibus firmat, Pignat. n. 107.*

Quæritur 5. utrum poenæ, per *Trid. & Consil. Pontif. cit.* in Duellantes, horum Parrinos &c. statuta, sint latae, an ferendæ solum sententiæ? *sc.* esse latae sententiæ, cum discrimine tamen; nam Excommunicatio, Interdictum, Irregularitas, & probabiliter etiam Inhabilitas ad obtinenda Beneficia incurruntur absque ulla sententiâ, etiam declaratoriâ criminis; quia hujusmodi poenarum privatarum, cum nullo Jure quæsito privent, ea natura est, ut statim ligent animam, quando sunt latae sententiæ.

De privatione Beneficiorum antè obtentorum autem, amissione Jurisdictionis, & domini loci ad duellandum concessi, confiscationis bonorum, & aliis hujusmodi, jure jam quæsito privantibus, dicendum, ad eas incurrendas opus esse Sententiâ declaratoriâ criminis; quia poena, privans jure jam quæsito, est satis gravis, & exequi illam in se ipso est valde acerbum, ac proinde excipienda est à regula poenarum privatarum, quæ ante sententiam declaratoriam incurruntur. Videantur *Azor. p. 3. l. 2. c. 7. not. 3. Sanch. l. 2. mor. c. 39. n. 32. Palao tr. 6. D. 5. p. 7. n. 21. Pignat. tom. 9. consult. 88. n. 117. & seqq. Correa Ideâ Consil. D. 9. n. 2480. & seqq. & dicenda infra Tit. 37. de Poen.*

Dubium est, an ut morienti in Duello denegeretur Sepultura Ecclesiastica, sententia Judicis requiratur? *Certum est,* non requiri Sententiam condemnatoriam; quia est latae Sententiæ poena. Ita *Peregrin. de Duell. q. 7. n. 4. Pignatell. tom. 9. consult. 88. n. 84. Wiestner hic n. 18. & sumitur ex Trid. sess. 25. c. 19. de Reform. ubi utitur verbo Careat, quod latam Sententiam denotat, per tradita à Tiraquell. in l. si unquam s. C. de revoc. Donat. V. revertatur n. 161. Conf. ex Constit. Clem. VIII. sepius cit. ubi Pontifex, sepulturâ Ecclesiastica, inquit, privatos esse volumus.*

Difficultas est, an requiratur saltem Sententia declaratoria. Putat eam requiri *Bauius Theol. mor. D. 3. tom. 2. q. 19.* ex ratione, quia poenæ, quæ privant hominem Jure acquisito, non solent incurrari ante Sententiam Declaratoriam, ut dictum est, *n. 54.* Fideles autem per Baptismum acquisiverunt Jus ad Ecclesiasticam Sepulturam, igitur, ut hac priventur, Sententiâ Judicis Declaratoriâ opus est.

Sed dicendum, si notorium sit, talem in Duello decessisse, contra Concilii *Trid. Decretum, & Constitutiones Apostolicas cit. commisso,* ipsum nullatenus in loco Sacro sepeliendum, etiam si Sententia criminis Declaratoria nulla præcesserit. Ita *Peregrin. de Duell. q. 7. n. 3. Dian. p. 3. tr. 11. miscell. 2. ref. 44. Pignat. tom. 9. consult. 88. n. 162. & hoc teste observat Ecclesiæ usus.*

Si verò notorium non esset, Parochus rem deferre ad Episcopum, vel ejus Vicarium debet, qui capta summaria informatione, sententiam ferat. Ut tamen sententiam privationis hic ferat, Duellum plenè probari debet, prout requiritur ad privandum fidem communibus Ecclesiæ suffragis, quæ in ipsa Sepultura includuntur: quæ probatio, si adhibitis diligentis haberi nequeat, poterit permitti Sepultura in loco sacro, secreto tamen, & sine pompa funebri. *Pignat. l. cit.*

Quæritur 6. an adhuc Sepulturâ Ecclesiasticâ privetur occumbens in Duello, etiam si confiterit, quod decesserit poenitens? *Negat Portel Respons. mor. p. 3. cas. 10. n. 2. § 4. quia Tridentinum Sacra humo solum privat cadaver duellantis, si iste in conflictu decesserit. Atqui non ita in conflictu, sed post conflictum jam finitum decedit, qui accepto lethali vulnere decedit poenitens, & præsertim acceptis Sacramentis Ecclesiæ, ergo &c. Conf. explicari debet ad sensum Juris antiqui Canonici, hoc Jure autem Ecclesiæ Sepultura Ecclesiastica solum privat eos, qui decedunt in notorio peccato mortali sine Poenitentia signis, ergo &c.*

Sed dicendum, Sepulturam Ecclesiasticam denegari etiam iis, qui occumbunt

ex Duello, editis poenitentiae signis. Ita Joan. Sanch. *seleſt. D. 36. n. 9.* Dian. p. 4. tr. 4. ref. 192. Lezan, tom. 2. V. Duellum n. 14. Gonz. in c. fin. b. tit. n. 10. Pignat. tom. 9. consult. 28. n. 166. König bic n. 20. Wielt, n. 19. Reiffenst. n. 43. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 3. n. 112. § 113. & clarè patet ex Rituali Romano, edito jussu Pauli V. Tit. de Exequiis, cujus verba sunt, *Negatur Sepultura Ecclesiastica morientibus in Duello, etiamsi ante obitum dederint signa poenitentiae.* Ratio est, quia Trid. & Const. Clem. non distinguit inter eos, qui cum poenitentiae signis decedunt, & qui sine illis, sed omnes, in Duello occumbentes, generaliter Sepultura Ecclesiastica privat. Conf. à paritate cum ijs, qui obeunt in Torneamentis, & in ludo agitationis Taurorum, quibus Sacra Sepultura honos denegatur, etiamsi poenitentes obierint, ut de prioribus patet ex Tit. praec. n. 7. § 8. de posterioribus constitutum est à S. Pio V. Conf. incipit *De salute edit. Cal. Nov. 1567.*

61 Facienda tamen videtur duplex Exceptio. 1. si ex vulnere, in Duello accepto, post aliquot primùm dies decessisset poenitens, & absolutus à peccatis, ac Censuris suis; nam talem à Sepultura Ecclesiastica non excludendum, contra Thom. Hurtad. var. tom. 2. tr. ult. ref. 5. §. 6. n. 196. Bordon. tom. 2. ref. 51. n. 111. § 112. Lavor. var. tit. 2. c. 12. n. 16.

Santarell. de Sepult. tr. 2. concl. 8. n. 12. Bichium Prompt. Confess. p. 2. c. 18. c. 9. Pignat. l. cit. n. 164. docent Dian. p. 11. tr. 6. mis. 6. ref. 26. Bassaus V. Sepultura n. 5. Caraffa de Duell. tr. 2. sect. 2. q. 19. n. 9. Baucius in Misc. tom. 1. q. 438. pet. 8. Mancin. pract. de infirm. in ordin. ad Sepultur. n. 34. Trullench. de Jur. Paroch. c. 9. dub. 7. n. 7. Lezan, V. Duellum n. 14. & plures alii. Patet ex Trid. & Const. Clement. VIII. cit. ubi poena solum fertur in eum, qui in ipso conflictu, & non post istum decessit, igitur ad eum, qui ex vulnere ibi accepto post unum, vel alterum diem à conflictu decedit poenitens, poena ista extendi non debet.

Excipitur 2. si consuetudo in contrarium vigeat: & ita teste Sanch. D. 36. cit. n. 5. quem citat, & sequitur P. Engl. bic n. 9. fin. in quibusdam locis consuetudo est, ut praesertim in Duellis privatis, & datis poenitentiae signis decedentibus Sepultura Ecclesiastica non denegetur.

Ad Argumentum n. 59. allatum dico, poenitentiam non impedire, quo minus in conflictu moraliter decessisse censetur, qui non multo post conflictum decessit: imò si contrarium verum esset, rarò omnino locus huic poenae foret, cum plerùmque vulnerati aliquamdiu post congressum supervivant. Ad Conf. id verum est, ubi contrarium non satis clarè ex ipso Jure desumitur.

TITULUS XV.

De Sagittarijs.

S U M M A R I U M.

1. Quinam hic veniant nomine Sagittariorum, vel Ballistariorum?
2. Utrum artis istius exercitium prohibitum sit

1 Quæritur 1. quinam hic veniant nomine Sagittariorum, vel Ballistariorum? 2. hoc nomine in hac Rubrica veniunt ij, qui sagittas, praesertim veneno illitas ex arcubus, saxa ex ballistis, vel catapultis, aut prout hodie solet, glandes, globos plumbeos, pilas ferreas, vel lapideas ex tormentis, & machinis bellicis ejaculando, arcium, vel urbium obsessarum moenia, turresque aut hostium agmina prosternunt in acie. Gonz. in c. un. b. tit. n. 3. Vallens. bic n. 1. Engl. n. 1. Reiffenstuel n. 1. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 3. n. 116.

2 Quæritur 2. utrum artis istius exercitium sit Christianis prohibitum? 3. si Christianus ea arte uti velit pro hostibus Christiani nominis contra fideles, & Catholicos praesertim, prohibitum est, prout patet ex c. un. b. tit. Si pro Christianis contra Christianos, & bellum sit justum, permittum est; quia in bello justo

Christianis?

3. Quæ sint poenae utentium arte ista in casu prohibito?

non interest ad justitiam, an apertè quis pugnet, an verò ex insidiis, prout hac arte fieri existimat Sylv. V. Ars q. 6. modò qui hujusmodi armis utuntur, iisdem vim ferendi, & certitudinem non concilient incantationibus, aut aliis Diabolicis artibus; nam hoc c. un. cit. præcipuè cavetur, ut monet Deltio *Disquis. Magic. l. 3. c. 1. q. 4. sect. 4.* Barbof. in c. un. cit. n. 2. Honor. bic n. 1. Schambog. n. 2. Wiestner n. 2. Reiffenstuel n. 2.

Quæritur 3. quæ sit poena utentium arte Sagittariorum, vel Ballistariorum in casu prohibito? 4. est Excommunicatio: quæ, si bellum inter Christianos, & Christianos geratur, etsi ferendæ solum Sententiæ. Si autem bellum sit inter infideles, & Christianos, tunc Christiani, qui Infidelibus deserviunt, Excommunicationem reservatam, aliasque poenas incurrunt, de quibus supra Tit. 6. de Judeis n. 45.

TITU-